

Kratkočasne igre

s
kvartami, stevilkami

in
druzimi rečmi v družbah.

V Ljubljani 1850.

V založbi in na prodaj pri **J. Giontinitu,**
bukvarju.

Kratkočasne igre ✓

s

kvartami, številkami

in

druzimi rečmi v družbah.

1850 XI 31
V Ljubljani 1850.

V žaložbi in na prodaj pri **Janezu Giontinitu**, bukvarju.

339457

339457

18. IX. 1984

D 668

Zapuščina L. Ude

Predgovor.

Vem, de Slovenci, kadar potrebne déla opravijo, posebno v dolzih večerih po zimi radi v družbe zahajajo, de si tam kratek čas déljajo. Pijančevanje v kerčmah ali pohajkovanje pri vasovanju mošnjico in zdravje slabí. Veséle, mirne in prijazne družbe priserčnih prijatlov in znancov teknejo duši in telésu, zlasti pa jim dajejo bistrourne kratkočasnice poséбно ceno. Nate tacih kratkočasnic majhne bukvice. Nič nevar-

niga, ne za dušo ne za telo ni v njih
ker sim se prizadeval, vse take reči
opustiti, ktere bi komu ali na duši, ali
na telesu ali na premoženju škodovati
vtegnile.

Založnik,

I.

Z raznimi rečmi.

S praznim kozarcam funt težko želézno plošo vzdigniti.

Vzame se kozarc ali kupica, ki se derži nad papirjem, ki pod kozarcam gorí. Če se potém ta kozarc na želézno plošo, ki je funt težka, povézne, se je tako prime, de smés bres straha plošo z njim vzdigniti.

V vodo séči, brez de bi se roka zmočila.

Na vodo se natrése prahú s kolofonie t. j. smole, s ktero godci svoje strune mažejo, ali pa lesičkoviga prahú, in če potém z roko v vodo séžeš, bo suha ostala.

Ruto zažgati, brez de bi zgoréla.

Pomoči ruto v žganje, tako, de se vsa zmoči, primi jo potem s klěšicami in derži jo na ogenj. Goréla bo, pa ne zgoréla.

Ruta, ktera se ne premoči.

Vzemi ruta iz žepa in reci, de je voda ne premoči, de si ravno je prav pražnja. Potem prósi kteriga pričejócih, nej kozarc vode va-njo zlije, de jo v ruti iz hiše neseš, brez de bi je kapljico zgubil. Popred se mora pa ruta dobro v lesičkovi móki zméti. Tako se naredí, de voda ne gré skozi njo.

Goreč dim narediti.

Vzemi pol pole papirja in naredi škarnicelj, ki ima na širocim koncu kake dva palca, na spodnjim pa eno čerto široko luknjo. Potem naredi en palec nad spodnjim koncam na strani drugo tudi eno čerto veliko luknjico in zažgi

škarnicelj na širocim koncu, ki mora pa zdaj spodej biti. Dim se začne narpervo skozi majhno luknjo zgorej kaditi, in ko se pomnóži, ne more ves skozi imenovano luknjico; gre tadaj skozi stransko. Koj ko se začne skozi stransko luknjico kaditi, pomoli goreč papirček k njemu; vnel se bo in z lepo višnjevim plaménam bo gorel, dokler ga bo dovolj, namreč dokler škarnicelj do luknjice ne zgori.

Narediti, de denar iz rute zginé.

Sprosi se od koga izmed družbe kak denar, ki se priča vsih v sredo razgernjene rute položi. V vogál rute se pa poprej ravno tako velik denar ušije, kakor je uni. Potem se ruta skup zgerne, in seže se vanjo, kakor če bi hotel pogledati, ali je denar še v nji, vzame se pa iz nje, tako de nihče ne vidi. Vkup zgernjena ruta se da potem vsacimu pošlatati, ali je denar še v nji. Rekli bodo vsi, de je še, ker za všiti denar primejo. Ta čas se pa spo-

sojeni denar lahko kam drugam položi, kjer se potém v čudenje vsih pričujočih zopet najde. Potem se da ruta kterimu gledavcov, de jo pod kako posodo dene, in vprašajo se vsi, če so gotovi, de je denar še v ruti, in poterka s palico na posodo, kake beséde mermraje. Nazadnje se prime ruta za vogál, in se mahne z njo parkrat, potém pa se spravi zopet v žep.

Brez ure zvediti, koliko je ura.

Navaden zlat, narboljši je zakonsk perstan, se dene na židano ali pa drugo tanjko nitko in se derží na-nji ne preveč terdo med palcam in kazavcam v prazen kozarc in podpre se roka s komolcam na mizo, de je mogoče, jo prav mirno deržati. Kmalo začne perstan na nitki kakor muba pri uri sim ter tje mahati in tolikrat na kozarc vdari, kolikor je ura. Potem pa neha s časama mahati.

Narediti, de jajce po mizi teče.

Naredí se v lupino majhna luknica, de vse iz njega izteče, kar je v njem. Potem se pa dene v jajce pijavka, keber ali kaka druga taka žival in luknjica se s lojem zadéla. Ko je to storjeno, se pritakne luč blizo k jajcu; kamor se luč premika, gré tudi jajce.

Jajce v steklenko ali flašo z vozkim vratam spraviti.

Jajce se položi v hud vinsk jésih, de popolnoma mehko postane in se valati da. Tako se spravi v steklenko, v katero se hladne vode vlije. Potem dobi jajce zopet svojo poprejšno podobo.

Velik kamen v toliko majhnih kamnov razrézati, kolikor jih kdo hoče.

Naredi se na kamnu precej močen ogenj, tako de se razbéli. Potem se očisti pepéla in

vogla in z mokro žnoro se vdari na mésto, na katerim se ima kamen prerézati. Kadar se razhladí, razpade v ravno toliko kósov.

Goréče zvezde v zrak izstreljiti.

Kdor hoče to storiti, deni graha med razbéljen špeh, in deni jih na nekoliko streljniga praha (pulfra) v puško, na-nje pa zopet drobniga taciga prahú in papirja. Če se to ponoči izstreljí, gorí grah in se svéti kakor zvezde. Pa paziti se mora, de se ne strélja na rečí, ktere se lahko vnamejo, de se kaka nesréča ne zgodí; ravno tako tudi ne ravno v kviško, ker goréči grah nazaj iz kviškiga padaje lahko streljavca ali druge požkódje.

Nitko, na kateri perstan visi, sožgati, de perstan na pepélu obvisi.

Zavoljo téga se déne nitka v deževnico, v kateri je precej solí raztopljene, 24 ur na-

makovati in potem sušiti. Če se potem na-njo majhen perstan déne in nitka zažgè, bo sicer nitka zgoréla, perstan pa bo vunder na pepélu ovisel. Nar bolj je, če nitko malo napneš, pa dotakniti se je ne smèš.

Bakle, ktero sapa težko vgasne.

Prekuhaj gorílo (toht) dobro v solitarju, potem ga pa deni sušiti. Potém ga prevléci z mesjo, ki se pol iz voska, pol iz žvepla naredí.

Pisane jajca naredíli.

Če voska raztopiš in z va-nj pomočenim peresam na jajca pišeš, se potém, ko so kaj časa v vinskim jésihu ležale, pisanje na njih pokaže.

*Narediti, de ljudjé v stanici kakor merličí
bledi postanejo.*

Razpusti žafrana in solí v vinskim cvétu

ali špirtu, deni nekoliko bombaža in zažgi ga. Pri taki svečavi so vsi ljudje bledí kakor merlíci; belo obličje postane zeleno, ustnice pa rumenkaste.

To se tudi stori, če dobriga vinskiga žganja na plošček (talar) vliješ, ga zažgeš in svečo vgasneš.

Belim obrazam zamorsko podobo dati.

De se to stori, se dene sterž od biča v črnilo namočiti, in potem, ko je suh, se dene v lampo in prižgè, druge luči se pa vgasnejo.

Pokazati, de je zrak v vročini lóži kakor v mrazu.

Téga se prepričati, položi pod eno torilo téhtnice ali vage, razbéljeno želézo. Koj ko tako želézo pod torilo pride, se zrak ali luft raztanjša, se vzdigne in torilo se tudi vzdigne, tako de drugo torilo, ktero je poprej z unim

enako visoko stalo, pade, kakor če bi bilo otéženo.

Storiti, de ogenj iz vode pride.

De se to naredí, se pihne beljak in rumenjak iz jajca; lupina se dene potem sušiti in napolni se suha z žveplam, solitarjem in nevgašenim apnam. Če se potem lupina v vodo verže, se pokaže zdajci plame iz njé.

Leséna, na mizo položena króгла začne sama tékati in téka zdaj sim zdaj tjè.

Če hočesh to storiti, navertaj kroglo na raznih méstih, napolni luknje z živim srébram in zadélaj potem luknje z lesenimi zamaški. Ker se živo srebro vedno giblje, se mora krogla tudi gibati.

Čern pések izmed béliga urno izbrati.

Zmeša se prah od železa, kakor se od piljenja dobí, z bélim peskam, in po videsu se

bo zdélo, kakor če bi bil čern pesek z bélim zméšan. Če potem magnet vzameš in čez pesek vlečes, se bo železni prah kmalo magneta prijél in béli pesek bo sam ostal.

Štéri nože v vse štéri kote hiše vtakniti, v sredi hiše krog okrog sebe narediti, iz njega ne stopiti in vunder nože dobiti.

Kdor hoče to storiti, zatakne v vsak kót hiše nož, stopi v sredo hiše, vzame kós kréde v roko in stavi, de bo okrog sebe krog narédil, iz njega ne stópil, in vunder vse štéri nože izderl. Ko je stava narejena, vzame kredo, naredí krog okrog sebe, namreč okrog hlačniga pasa, in gre tako po nože, brez de bi iz kroga stópil.

Rudečo rožo v zeleno ali bélo premeniti,

Če v rudečo tabakov dim puhaš, zelena postane. Ravno tako postane rudeča roža zelena, če jo v salmiakovc pomočiš.

Rudeča, razcvetena roža obledi, če jo nad žerjavco deržiš, v kateri žvepel gori. Žvepel jo stori koj bélo. Če pa tako belo rožo z receljnami v vodo postaviš, dobi v nekterih urah zopet svojo rudečo barvo nazaj.

Zvéditi, ali je vino z vodo méšano.

V kozarc vina se kane osem do desét kapljic iz mete iztisnjenih. Če je voda med vinom, se bo v kratkim času od njega ločila in vino bo pod njo ostalo.

Žimo v jajce spraviti.

Prebôdi s tanjko šivanko lupino in notranjo kožico jajca, porini skozi luknjico počasi žimo va-nj, zamaši potem luknjico s krédo in deni jajce kuhati. Če tako jajce komú jesti daš, so bo čudil, kako je žima va-nj prišla.

Jajca kot kamen terde narediti.

Položi se jajce pet dni v jésih, ko se iz jesiha vzame, se déne en mesec v sol, in jajce je terdo kot kamen.

De človek luči ne vidi, ktero vsi pričejoči vidijo.

Postavi komú luč na glavo, in ne bo jo vidil, ko jo vsi drugi vidijo.

Tri kosčke kruha pod tri klobuke djati, kosčke snésti in vunder storiti, de vsi trije pod en klobuk pridejo.

Položé se trije klobuki na mizo in pod vsaciga se déne grizljeje kruha in stava se storí, de kdo té tri grizljeje kruha vunder pod én klobuk spravi. Ko je stava storjena, se dene klobuk na glavo in snédeni grizljeji so pod enim klobukam.

*Denár spod lonca vzéti, in za lonec ne pri-
jéti.*

Stava s komú narédi, de hočeš denar, kteriga uni pod lonec položí, spod njega vzeti, brez de bi se lonca dotaknil. Ako stavi, se pové, kokošen denar de mora biti, in med tem, ko uni denar pod lonec poklada, vzemeš skrivaj enak denar v levo roko, greš z roko, v kteri imaš denar, pod mizo, žlobodraš kake neumljive beséde, prineseš potem denar na mizo in ga pokažeš. Zdaj bi uni rad vedil, ali je res ravno tisti denar, vzdigne lonec sam, in zdaj zagrabiš urno za denar, in ga vzameš tako spod lonca, brez de bi se tega dotaknil.

De dva ne moreta svéče prižgati.

Dva tako eden proti drugimu na tla poklekneta, de se s svečama doseči zamoreta. Vsak ima svečo v svoji roki, eden goréčo, drugi pa neprižgano; vsak klečí samo na enim

kolénu in derži z eno roko drugo nogo kviško, z drugo roko pa molita svéči eden proti družimu, ju prižgati. Dostikrat se bota po tléh zvalila, preden svečo prižgeta.

Vodo v gorki stanici v léd premeniti.

Zmešaj snega ali drobniga ledú na cinjastim ali pa porceljanastim krožčku z pestjo soli. Na to zmés postavi drug krožček z mierzlo vodo. Oba krožčka pa postavi, kakor stojita eden verh družiga na ponvo, pod katero žerjavca leží. Kadar začne žerjavca osoljeni sneg na zdoljnim ploščku topiti, zmerzne voda v zgornjim in se premení v léd.

Žive miši v stanici klicati.

Ko kdo družbo praša, ali če kaj taciga storiti, začne razne besede mermraje, s polico pod škrinjami in posebno pod stolmi bezáti, na kterih pričejoče ženske sedé, in dela prav moder obraz.

Ko je kaj časa tako délal, nej reče družbi, de bi se pač nar bolj prav storilo, če bi se mišim, ki bodo začele kmalo skakati, na stole ali pa na mize vmaknili.

Ker bodo marsikteri, in posebno v strah pripravljene ženske gotovo ta svet spolnile, bodo na stolih stoječi in s štraham miši pričakajoči gotovo veliko smehú vzrokovali.

*De kdo čez slamnato bilko ne more skočiti,
če ravno pred njó stoji.*

Pogodbe, ktere bilko preskočiti nemogoče storé, so, de tako ravno čez-njo skočiti mora, de ne pripogne ne kolén, ne života ne glave. Kdor se v té pogodbe vdá, mora gotovo pred bilko obstati; zakaj tako stoji, de svojiga života ne more premakniti, brez de bi glave ali pa kolen ne priklonil.

II.

S kvartami.

Kvarte komú vzdigniti dati, in eno med njimi vunder najti.

Ko kvarte mešaš, si zamérkaj narspodnjo potegniti jo daj in zamérkaj si potem eno iz srede in položi jo na verh. Daj potem kvarte komu drugimu vzdigniti. Zamerkana kvarta je, ktera pred tisto leží, ki je narpervo spodej ležala.

Kvarte tako mešati in razdeliti, de po večkratnim vzdigovanju vse figure vkup pridejo.

De se to stori, je treba posebnih kvart, med kterimi so figure zgorej in spodej, druge pa na stranéh za las prirezane. Če hoče kdo, de bodo narzdoljne kvarte kupčkov, ki se imajo

storiti, figure, se vzdignejo po širokosti, ako imajo pa druge kvarte spodej biti, se morajo po dolgosti vzdigniti, tako pridejo kvarte tako vkupej, de so vse figure vkup.

S tehtanjem kvarto spoznati.

Vzemi kvarte in daj enimu gledavcov eno, de si jo zamerka; potem položi to kvarto narobe na dlan in delaj se, kahor če bi jo hotel tehtati. Med tem si pa zamerkaj kako znamenje na zadnji strani kvarte in vtakni jo potem zopet med une kvarte in daj jih potem enimu gledavcov mešati. Ko se je to zgodilo, vzemi eno kvarto za drugo na dlan in tehtaj vsako kakor prvo, poglej pa na vsaki, ali nima zamerkaniga znamenja; koj ko to znamenje zagledaš, si tudi že kvarto vganil.

Kvarto po duhu spoznati.

Daj enimu pričejócih, de si kvarto po volji izbere. Potem se vzdignejo kvarte tam, kjer je

bila kvarta izléčene, vzdignjene kvarte se derží v désni roki, z enim perstam té roke se vlečene kvarte dotakne, in kakor če bi hotel ta perst poduhati, se pogleda kvarta, ktera je narspodnja tistih, ki so v roki. Tako boš to kvarto lahko imenoval, kakor če bi jo bil po duhu spoznal.

Z zavézanimi očmi povédati, ali je na kvarti figura ali ne.

Med kvartami se vse figure na enim koncu s tanko šivanko tako prebodejo, de na se zadnji strari bunčica naredi. Če tadaj kdo oči zavéže, figure lahko po čutenju spozná, če so kvarte še tako dobro premešane.

S kvartami kupčke narediti in povedati, ktere kvarte zgorej ležé.

Kdor hoče to narediti, se mora s narzgor-njo kvarto dobro soznaniti in si jo dobro za-

merkati. Potem razloží kvarte na kupčke in obljudi, vsako kvarto, ki bo potegnjena, naprej povedati. Postavim: Narédil bi šteri kupčke in védil bi, de je narzgoranja kvarta četertiga kupčka zeljeva baba; preden kvarto s perviga kupčka vzame, reče: tukaj nej bo zeljeva baba. Pogleda jo, ne pokaže je pa nikomur in reče, de je rés zeljeva baba, in vzame jo molčé v lévo roko. Ta kvarta bi pa bila, postavim: želod pét, reče tadaj, preden zgornjo kvarto z družiga kupčka potegne, de ima želod pét biti; ako je ta postavim: kupni kralj bil, se storí ravno tako pri tretjim kupčku, in če je, de je kupni fant, reče, ko zgornjo kvarto četertiga kupa vzdigne — ktera je bila narpervo vzdignjena kvarta — de ima tam kupni fant biti. Potem pokaže vse štiri kvarte, de so res naprej povedane, namreč zeljeva baba, želodova petka, kupni kralj in kupni fant. To se bo marsikomu čudno zdélo.

Pod pertam najdena kvarta.

Kdor hoče to pokazati, da kvarte, med katerimi je ena bolj široka, komu v družbi po volji mešati in si jih potem zopet nazaj dati. Potem vzdigne kvarte pri široci, da narz gornjo kvarto kupčika, ki je ostal, komu vzdigniti, si jo zamerkati in spét na kupček položiti in देने potem kvarte, ktere je odzdignil, na-nje nazaj. Potem položi kvarte pod pert ali pa jih z ruto pogerne, seže pod pert ali ruto in najde lahko kvarto, ktero si je uni zamerkal, ker je prva pod široko.

Devet kvart in potém še tri tako na mizo položiti, de se zamorejo v vsaki versti štéti.

Položi se 9 kvart v 3 verste, v vsako versto pridejo tri; potem se dajo katerimu pričjócih še trí, in prosi se jih tako položiti, de je mogóče od vsih strani, od desne in od leve,

od zdolej in od zgorej štéri šteti. Ne bo lahko kdó tega storil. Stori se pa to tako le: Ena kvarta se položí na pervo v zgornji versti, druga na srednjo v srédnji versti, in tretjo na poslednjo kvarto spodnje verste; tako se štejejo od vsake strani štéri kvarte.

Kvarto vzdigniti, jo pokazati, zopet na drugo položiti in storiti, de je druga.

Obernejo se nekatere kvarte tako, de ostanejo kvarte zgorej in spodej pokrite, de tadaj figura na figuri leží. Zdaj se pa da ena od zgorej vzdigniti, ogledati in zopet nazaj položiti. Potem se denejo vse kvarte med 2 persta, pihne se na-nje in urno in nevidama se kvarte narobe obernejo in praša se, ktera je zgorej ležala. Vprašani bo mislil, de je ravno tista kvarta, ktero je poprej vidil, če jo pa vzdigne, bo pa drnga.

Igra kvart tako v steno ali pa na strop zagnati, de kvarta, ktero si je kdo zamerkal, obvisi, druge pa na tla padejo.

Položé se kvarte po versti tako, de vse figure kakor tudi druge enako naravnane ležé in ena se da potéginiti. Potem se urno vsa igra oberne in vlečeno kvarto se vkaže zopet nazaj vtakniti. Potem se pregledajo in pokazalo se bo, de vlečena kvarta memo družih narobe leži. Ta kvarta se dene pod mizo, namaže se zgorej s kako limasto rečjó (z lojem, limam) in s močjó se veržejo po tém vse kvarte v steno ali pa v strop. Namazana bo tam oviséla, druge pa na tla padejo.

Izléčeno kvarto urno najti.

Položé se poprej dobro zméšane kvarte na mizo in ko se položé, si zamerkaj narspodnjo. Potem vkaži komu eno kvarto izléči, si jo zamerkati in na mizo položiti, in deni potem

vse kvarte na-njo. Ko so bile večkrat vzdignjene, jih vzemi v roko, preberi večkrat pazljivo in iši si spodnjo zamérkano kvarto. Ktera je ravno pred njo, je tista, ki je bila izléčena. Če bi se pa priménilo, de bi kvarta spodej ležala, ki je tudi v začetku narspodnja bila, je vlečena zgorej; narperva je vsih.

Štéri enake kvarte ene igrè, kakor: ésa, kralja, babo fanta i. t. d. vkup pokazati.

Zmešaj kvarte in daj jih še komú družimu méšati. Potém si daj 4 kvarte izmed vsih izléci in vkaži komu, si jih dobro zamerhati. — Ta čas si moraš urno 7 kvart odstéti, in vkaži mu potém, eno kakor po priméri med vse kvarte vtakniti; tako se stori tudi z drugo, trétjo in četerto, tode med vsako jih mora 7 biti. Potem daj kvarte vzdigniti in zopet vzdigniti, de se prav pošteniga pokažeš, in položi potem kvarte v gori imenovan réd. Ko je to storjeno, si daj

eno kvart povédati; ako kupčke preveržeš, glej, najdeš vse vkup, kakor si jih zbral.

Dva ésa premeniti.

Vzemi dva ésa, postavim, želodniga in sercoviga. Na želodoviga pritisni oko serca, na sercoviga pa oko želoda. — Pokaži potem kvarte, daj enimu pričejočih želodovi és, ko z žajfo pritisnjeno oko odbrišeš, drugimu pa sercov és, ko tudi oko nevidama odbrišeš, ki je bilo pritisnjeno. De se pa nič ne izpazi, pokazi kvarto s natisnjenim očésam, jo obrni potem in odtergaj oko ž-njé, potém pa podaj kvarto pa zapovej, jo dobro deržati, potem pa pogledati, in vidilo se bo, de bo, ki bo mislil želodov és iméti, sercov és imel, i. t. d.

Kvarto, ktero kdo v roki derži in jo je popréd pogledal, premeniti.

Kvarta, ktero daš komu izmed družbe po-

gledati, je narspodnja. — Poprej pa potegni predzadnjo kvarto nekoliko vun, pa pokrijo jo s konci šterih perstov, de je nihče ne more viditi, in pokaži spodnjo. Ko si poslednjo imenovati vkažal, spusti roko doli, izleči predzadnjo nekoliko vun moléčo kvarto, daj jo unimu in reci mu, jo terdno deržati. — Ta res verjame, de ima spodnjo že znano kvarto, če mu pa po kratkim pomenkovanju rečesh, jo pogledati, bo vsa druga, tako de bo mislil, de se mu je v roki premenila.

Šterji nerazločljivi kralji.

Derži v dlani 4 druge kvarte skrite, ktere ko si 4 kralje gledavcam pokazal, brez de bi kdo vidil, na druge kvarte tako polôžiš, de une 4 skrite kvarte zgorej ležé. Zdaj položi narzgor njo spód, dve sledéče v sredo vsih kvart, četerta pa ostane zgorej, potem jih daj vzdigniti, in vidil boš, de bodo vsi kralji vkup, ker so bili samo po videsu razdeljeni.

Šest kupčkov s kvart narediti, in potem mižé kvarto pokazati in vediti, kaj je pokazana kvarta bila.

Vzemi vse kvarte v roko in stori, de urno narzgorljivo pogledaš in obderžiš. Potem stóri šest kupčkov, kakor hočes velicij, vzemi spodnji in narvéci kupec in položi z njega toliko kvart na družiga, de še eno kvarto obderžiš. To podaš okrogstoječim mižé ali pa pojdi na stran, de jo vidijo in kamor hočejo pod kupček dénejo: saj jo boš najdel. Ko je to storjeno, odpri očí ali pa pridi spet k mizi in iši narpervo videno kvarto, ktera je ravno tista, ktero so drugi vidili in skrili.

Igro kvart tako skozi okno vreči, de še le na tléh razpadejo.

Zameni se igra kvart, ki se družbi pokaže, z enako, ki je s človeškim lasam križama prevézana. Ker se las še le preterga,

ko kvarte na tla padejo, se bodo kvarte tudi še le na tléh razletéle.

Figuro sožgane kvarte na drugi kvarti pokazati.

Vzemi igro navadnih kvart, med katerimi sta sercov és in želodova devétka širji od drugih. Naredi na sercov és figuro želodeve devétke s limoninim sokom, tako de je serce popolnoma pokrito. **Z** ravno tem sokom naredi potem še osem želodov zraven de tako stojé, kakor na želodovi devétki. Če ta sercov és, na katerim je devet želodov z limoninim sokom narejenih, nad ogenj deržiš, se želodi, katerih poprej nihče ni vidil, počernijo in naredí se popolnoma želodova devétka, zakaj sercov és se potem več ne vidi. Ravno to se tudi zgodí, če tako kvarto v železno škatljico deneš in na žerjavco položiš.

Če hočéš tadaj to umétnost narediti, daj

de dva, brez de bi za sleparijo vedila, ravno te dvé široke kvarti potegneta. Unimu, ki pravo želodovo devétko v roki derží, privoliš, jo sožgati. Pepél té kvarte pobereš in položiš v železno škatljico, katero daš potém unimu, ki je sercov és potégnil, de zamore sam kvarto vanjo položiti in jo zapréti. Ko se je škatljica na žerjavci dosti razgréla, privoliš ravno tému jo odpréti, in čudil se bo nad spremenjenjem. Tudi druge kvarte znaš v to vpotrebovati, samo pripraviti jih moraš popréd.

V versti kvart tisto vganiti, katero si je kdo v mislih zamétkal.

Postavimo: nekdo bi bil v téj le versti, kakor jo čerke zaznamovajo, položil:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M,
in med njimi bi si bil kdo kvarto *G* zamerkal. Zvéditi, ktera kvarta je, mu reči od zamerkane kvarte dalje — ktera je tukaj sédma — dvakrat toliko kvart in pa eno, namreč tukaj

25 naštéti, in sicer tako, de pri sedmici začne štéti in pri *M* dalje nazaj šteje; postavim: ker je *G* sedma kvarta, se šteje pri *M* 8, pri *K* 9, pri *L* 10 i. t. d. in šteje zopet pri *M* 20 i. t. d. nazaj. Ker potem ravno pri *G* število 25 pride, ktera je kvarta, ki si jo je uni zamerkal in vediti želel.

*Z zavézanimi očmi eno ali več kvart, ki so bile izmed vsih izlécene, z dolgim nožem do-
biti.*

Daj si eno kvarto izléci, ktero pod drugo položiš, ki je nekoliko daljši od družih, in išči si potem vlečeno kvarto nevidama na verh pripraviti. Potem položi ali verzi kvarte na tla in zamerkaj si mésto, kjer tista kvarta leží, in daj si oči zavezati, tode tako, de pod ruto lahko vidiš. Potem razberkaj kvarte z nožem ali mečem, brez de bi tisto z oči spustil, ki je bila vlečena, in ko se narediš, kakor če bi jo hotel v resnici iskati in jo tako na stran bezneš,

jo nabodi na meč in daj jo tistimu, ki jo je izlékel. Tako se da tudi z več kvartami narediti.

Kvarto, katero je kateri drug potégnil, v zerkalu pokazati.

To se nevédnimu nemogoče zdí in misli de je copernija. Pa se da prav lahko narediti. Reci komu eno kvarto potegniti, zopet nazaj utakniti ali pa če hoče, skozi okno vréči ali pa celo sožgati in vunder je mogoče, jo v zerkalu (špegli) pokazati.

Za to je treba več iger, ki iz enacih kvart obstojé, postavim iz 36 rudečih esov, ali iz ravno toliko rudečih kraljev i. t. d. Teh kvart vzemi nektere k sebi in utakni poprej eno njih pod drug glaž, ki se pred zerkalo postavi in oberne se ta čas zerkalo narobe; ali položi se pod pert ali bukve ali kam drugam, kamor se narbolj podá. Tudi sam jo znaš zaméšati, pa previdno, de nihče kvart ne poglé-

da. Zdaj vprašaj, kjé de ima kvarta tičati? Ali v zerkalu, ali pod pertam ali v kakih bukvah? Kjér kdo želí, tam tudi kvarta leží. Se vé de ne ravno potegnjena, pa vunder enaka.

Od tréh kraljev in služabnikov.

Trije kralji popotvajo in vsak ima svojiga služabnika. Trije služabniki so se zoperségli, če dva izmed njih eniga kralja samiga dobita, ga hočeta vbiti. Potem pridejo k réki, čez katero so se mogli s čelnam prepeljati. Na čeln pa zamoreta samo dva en pot iti, in eden mora čeln nazaj pripeljati, de bi še une prepeljal. Vpraša se, kako pridejo čez, de nikoli nista dva služabnika z enim kraljem vkup? To se je tako le zgodilo: Narpervo se je peljal en kralj tje in dva služabnika sim; potem se pelje zopet en služabnik kje in en kralj sim, dalje se pelje en služabnik in en kralj tje in dva kralja sim, nazadnje pride en služabnik po trétjiga kralja.

*Med 21 kvartami tisto dobiti, ktero si je kdo
zamerkal.*

Našteje se 21 kvart v 3 kupčkih na mi-
zo in prosi se kdo, si eno zamerkati in po-
védati, v katerim kupčku leži. Potem se položé
trije kupčki tako eden verh druziga, de kupček
z zamerkano kvarto v sredo pride. Zdaj se iz-
štejejo kvarte zopet v tri kupčke, in vkaže se
zopet kupček z zamerkano kvarto pokazati, in
položi se zopet v srédo. Tako se še v trétje
naredí, potom pa se 11 kvart odšteje; enajsta
je zamerkana kvarta.

III.

S številkami.

(Ciframi.)

Dve številki vganiti, ktere si je kdo izvolil.

Reci komú, postavim številki 4 in 7 si misliti. Obe nej si potem vmnoži (multiplicira), pride tadaj 28. Razloček za kolikor mišljena veči številko preséze, daj z veči vmnožiti. 7 preséze 4 za 3; če se tadaj 7 s 3 vmnoží, se dobi 21. Obe dobljene številki (21 in 28) se potem vkažete sostéti, in dobi se število tadaj 49. Tega števila korenina je 7 in pa tudi veči dvéh mišljenih številk.

De bi se pa tudi manjši številka dobila, vkaži razloček obeh številk (3) z manjši (4) omnožiti, tako se dobí 12, in to od večiga dobička (28) odvzeto ta 16, ktere korenina je 4, in pa mišljena številka.

*Vganiti, v kateri roki ima kdo ravno, in v
v kateri neravno število denarjev.*

Če ima kdo v obeh rokah denarje, v eni neravno in drugi ravno število, mu reci jih v desnó roko še enkrat toliko djati, in število leve roke prištéti. Če je število ravno, je bilo neravno v desni roki; če je pa število neravno, je bilo neravno v levi.

Postavim: Kdo ima v desnici 4, v levici pa 5 dvajsetic; reci število v desni roki za enkrat pomnožiti, de dobi 8, če število v levici k temu prišteješ, se dobi 13, tadaj neravno število, bilo je tadaj neravno število v levici.

Stava za denarje.

Sprosi se od koga srebern denar in reče se, če mu ne bo mogoče na tri vprašanja tudi trikrat: moj sreberni denar reči? Stavi se za sposojeni sreberni denar. Pokaže se tadaj komu iz družbe sreberni denar in vpraša se: Kaj je

to? **Odgovor:** Moj sreberni denar! Pokaže se mu potem druga reč in praša se zopet: Kaj je to? če ta ne odgovori: Moj sreberni denar, je stavo zgubil, ako pa odgovori: moj sreberni denar, se reče: Dobro, spoznam, de to reč poznate in de bom stavo zgubil. Kaj mi daste, če stavo zgubim? — Drugiga ne more odgovori kakor: moj sreberni denar. Vzame se tadaj hvaléžno sreberni denar.

Kako je mogoče, tri tolarje med dva očeta in dva sina tako deliti, de vsak oče in vsak sin en tolar dobi?

Daj dédu (starimu očetu) njegovimu sinu in vnuku (ki je sin sinú stariga očeta) vsakimu en tolar, in deljeni bodo trije tolarji med dva očeta in dva sina.

Nezapopadljiva rajtinga, ki je pa vunder prav.

Tri gréjo v mesto jabelka prodajat. Ena jih ima 27, druga 29 in tretja 33. Vsaka da toliko jabelk za en krajcar, kolikor druga, in vunder vzame vsaka enaka veliko denarjev za nje. Kako je to mogoče? Odgovor: V Pervi hiši so dale po 3 jabelka za krajcar, in sicer prva 7 kop, druga 8 in tretja 10 kop (po 3 jabelka v kopi); za nje so dobile vsaka enako veliko krajcarjev. Perva jih je obderžala tadaj še 6, druga 5 in tretja 3 jabelka. S temi so šle v drugo hišo, in so prodale tukaj po krajcarju jabelko, torej je skupila vsaka toliko krajcarjev, kolikor je jabelk iméla. To stori tadaj

pri prvi 6 in 7 = 13

„ drugi 8 „ 5 = 13 in

„ tretji 10 „ 3 = 13

Tadaj je vsaka enako veliko skupila.

Pokazati, de se dva človeka ne moreta doseči, ki sta samo dva komolca eden od drugega.

Vkaže se enim skozi vrata iti in zvonaj ostati; vrata se zaprejo in unimu, ki znotraj vrat ostane, se reče, uniga zvonaj objéti. To je smešnica, pa norcov se manjka, to storiti.

Neenake šume.

Zapišejo se tri ali več neenakih šum na papir in obljuhi se, med ravno toliko ljudi v družbi, postavim med štéri jih tako po pravici razdeliti, de vsako enako veliko dobi. To se bo vsacimu čudno zdelo, pa je vunder prav lahko narediti. Postavim:

5134122 stori 18

80514 „ 18

61254 „ 18

7218 „ 18

Če se številke vsake verste počéz soštejejo,

naredé šume, vsaka posebej, 18. Zato dobí vsak 18. Kdor piše tadaj števila, mora že v mislih 18 šteti. Se vé, de se lahko veči in manjši šume vzamejo.

Nemogočnost 12 gostov gostovati.

Če bi kdo 12 gostov toliko dni gostovati hotel, kakor se vsak dan v drugačni versti vsédejo, in bi še le poslednji dan, plačilo terjati hotel, bi noben dné plačila ne doživel. Zakaj za to bi bilo 479 milionov in še 1600 kosil tréba, med tem bi pa 1,314,434 milionov dní preteklo.

Kazalo.

Stran.

I. Z raznimi rečmi.

S praznim kozárcom funt težko želéžno plošo vzdigniti . . .	5
V vodo séči, brez de bi se roka zmocila	5
Ruto zažgati, brez de bi zgoréla	6
Ruta, ktera se ne premóci	6
Goreč dim narediti	6
Narediti, de denar iz rute zginé	7
Brez ure zvediti, koliko je ura	8
Narediti, de jajce po mizi teče	9
Jajce v steklenko ali flašo z vozkim vratam spraviti	9
Velik kamen v toliko majhnih kamnov razrézati, kolikor jih kdo hoče	9
Goréce zvezde v zrak izstreljiti	10
Nitko, na kateri perstan visi, sožgati, de perstan na pepelu obvisi	10
Bakle, ktere sapa težko vgasne	11
Pisane jajca narediti	11
Narediti, de ljudjé v stanici kakor merliči bledi postanejo .	11
Belim obrazam zamorsko podobo dati	12
Pokazati, de je zrak v vročini lóži kakor v mrazu	12
Storiti, de ogenj iz vode pride	13
Leséna, na mizo položena króгла začne sama tékati in téka zdaj sim zdaj tjé	13
Čern pések izmed béliğa urno izbrati	13

Štéri nože v vse štéri kote hiše vtakniti, v sredi hiše krog okrog sebe narediti, iz njega ne stopiti in vunder nože dobiti	14
Rudečo rožo v zeleno ali bélo premeniti	14
Zvéditi, ali je vino z vodo méšana	15
Zimo v jajce spraviti	15
Jajca kot kamen terde narediti	16
De človek luči ne vidi, katero vsi pričejóci vidijo	16
Tri kosčke kruha pod tri klobúke djati, kosčke snésti in vunder storiti, de vsi trije pod en klobuk pridejo	16
Denár spod lonca vzéti, in za lonec ne prijéti	17
De dva ne moreta svéče prižgati	17
Vodo v gorki stanici v léd premeniti	18
Zive miši v stanici klicati	18
De kdo čez slamnato bilko ne more skočiti, če ravno pred njo stoji	19

II. Z kvartami.

Kvarte komú vzdigniti dati, in eno med njimi vunder najti .	20
Kvarte tako mešati in razdeliti, de po večkratnim vzdigovanju vse figure vkup pridejo	20
S tehtanjem kvarto spoznati	21
Kvarte po duhu spoznati	21
Z zavézanimi očmi povédati, ali je na kvarti figura ali ne .	22
S kvartami kupčke narediti in povedati, ktere kvarte zgorej ležé	22
Pod pertam najdena kvarta	24
Devet kvart in poté še tri tako na mizo položiti, de se zamorejo v vsaki versti štéri štéti	24

Kvarto vzdigniti, jo pokazati, zopet na druge položiti in storiti, de je druga	25
Igra kvart tako v steno ali pa na strop zagnati, de kvarta, ktero si je kdo zamerkal, ovisi, druge pa na tla padejo	26
Izléceno kvarto urno najti	26
Štéri enake kvarte ene igrè, kakor: ésa, kralja, babo, fanta i. t. d. vkup pokazati	27
Dva ésa premeniti	28
Kvarto, ktero kdo v roki derži in jo je popréd pogledal, premeniti	28
Šterji nerazločljivi kralji	29
Šest kupčkov s kvart narediti, in potém mižé kvarto pokazati in vediti, kaj je pokazana kvarta b.la	30
Igro kvart tako skozi okno vreči, de še le na tléh razpadejo	30
Figuro sožgane kvarte na drugi kvarti pokazati	31
V versti kvart tisto vganiti, ktero si je kdo v mislih zamerkal	32
Z zavézanimi očmi eno ali več kvart, ki so bile izmed vsih izlécene, z dolgim nožem dobiti	33
Kvarto, ktero je kateri drug potégnil, v zerkalu pokazati	34
Od tréh kraljev in služabnikov	35
Med 21 kvartami tisto dobiti, ktero si je kdo zamerkal	36

III. S številkami. (Ciframi.)

Dvé številki vganiti, ktere si je kdo izvolil	37
Vganiti, v kateri roki ima kdo ravno, in v vkteri neravno število denarjev	38
Stava za denarje	38

Kako je mogoče, tri tolarje med dva očeta in dva sina tako deliti, de vsak oče in vsak sin en tolar dóbi	39
Nezapopadljiva rajtinga, ki je pa vunder prav	40
Pokazati, de se dva človeka ne moreta doséči, ki sta samo dva komolca eden od družiga	41
Neenake šume	41
Nemogočnost 12 gostov gostovati	42

48
1044
9732

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

COBISS 2

00000179984

